

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA FILOZOFIJA V LETU 2014

Poročilo DPK SM za filozofijo

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije – primerjava po letih.....	4
1.3	Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014.....	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	20
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	21
5.1	Zunanje ocenjevanje	21
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	21
6	Povzetek	22
6.1	Ocena uspeha kandidatov	22
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	22
6.3	Druge ugotovitve	22

Avtorja:

Alenka Hladnik, glavna ocenjevalka za filozofijo
dr. Marjan Šimenc, predsednik DPK SM za filozofijo

Poročilo je potrdila DPK SM za filozofijo na svoji 1. korespondenčni seji 29. 09. 2014.
Ljubljana, november 2014

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno matura (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

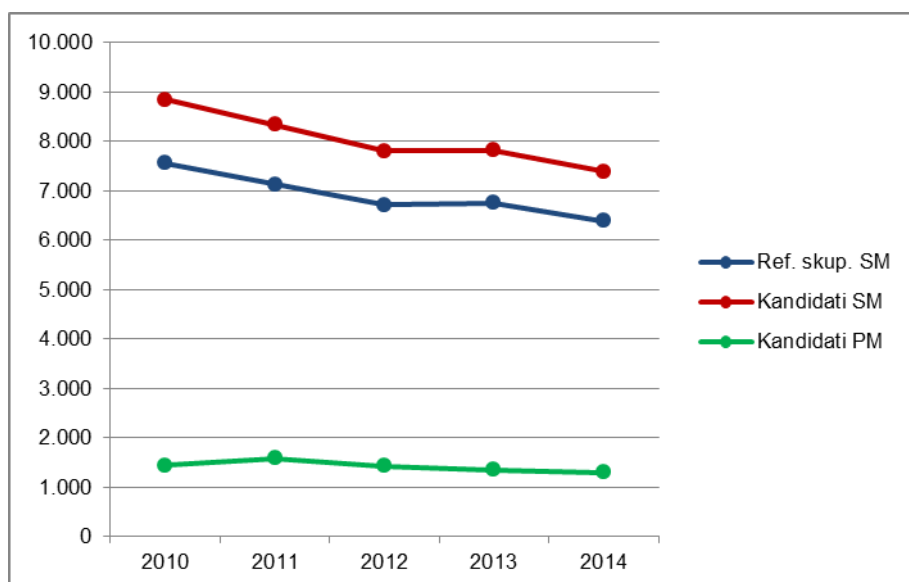
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2010 do 2014. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2010	7.561	8.844	1.441
2011	7.138	8.343	1.584
2012	6.715	7.808	1.428
2013	6.759	7.826	1.346
2014	6.396	7.389	1.294

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Vir: Državni izpitni center 2014

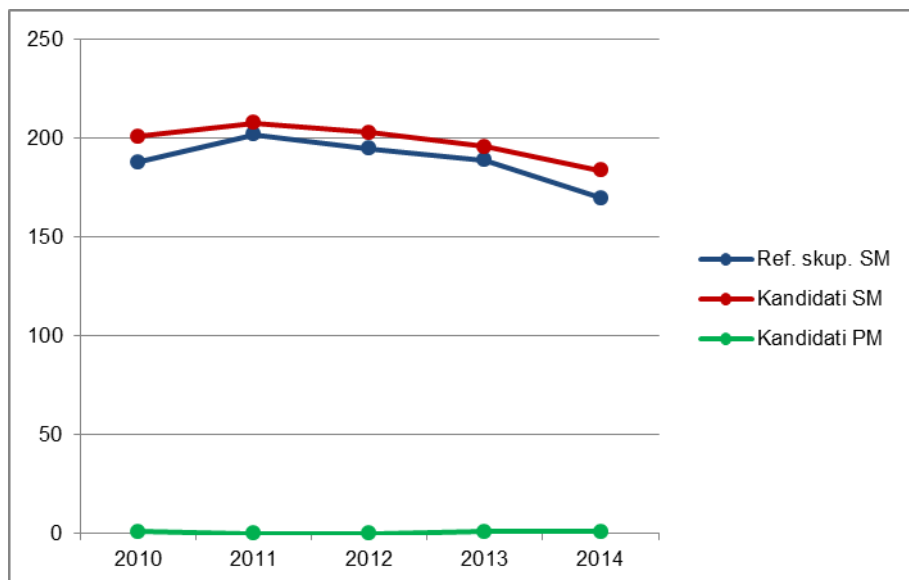
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali filozofijo v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2010 do 2014. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2010	188	201	1
2011	202	208	0
2012	195	203	0
2013	189	196	1
2014	170	184	1

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

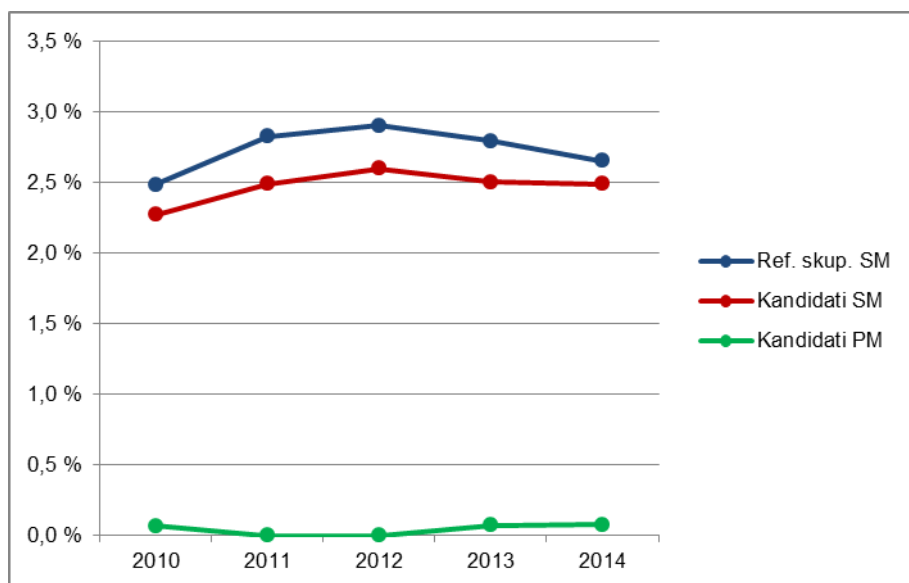
Vir: Državni izpitni center 2014

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali filozofijo (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2010 do 2014 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2010	2,5 %	2,3 %	0,1 %
2011	2,8 %	2,5 %	0,0 %
2012	2,9 %	2,6 %	0,0 %
2013	2,8 %	2,5 %	0,1 %
2014	2,7 %	2,5 %	0,1 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Vir: Državni izpitni center 2014

1.3 Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014

	Število	Delež
Splošna gimnazija	146	78,9 %
Klasična gimnazija	19	10,3 %
Gimnazija	165	89,2 %
Tehniška gimnazija	0	0,0 %
Ekonomska gimnazija	0	0,0 %
Umetniška gimnazija	5	2,7 %
Strokovna gimnazija	5	2,7 %
Ref. skup. SM	170	91,9 %
Ostali SM	14	7,6 %
Kandidati SM	184	99,5 %
Kandidati PM	1	0,5 %

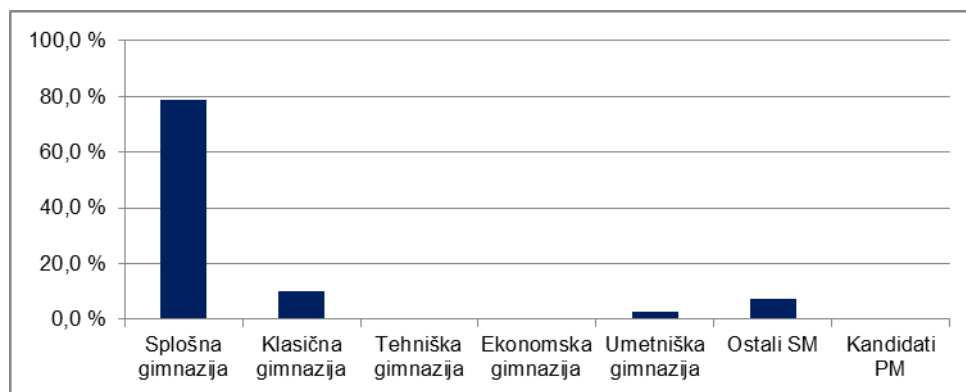
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014

Vir: Državni izpitni center 2014

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri filozofiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2014 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

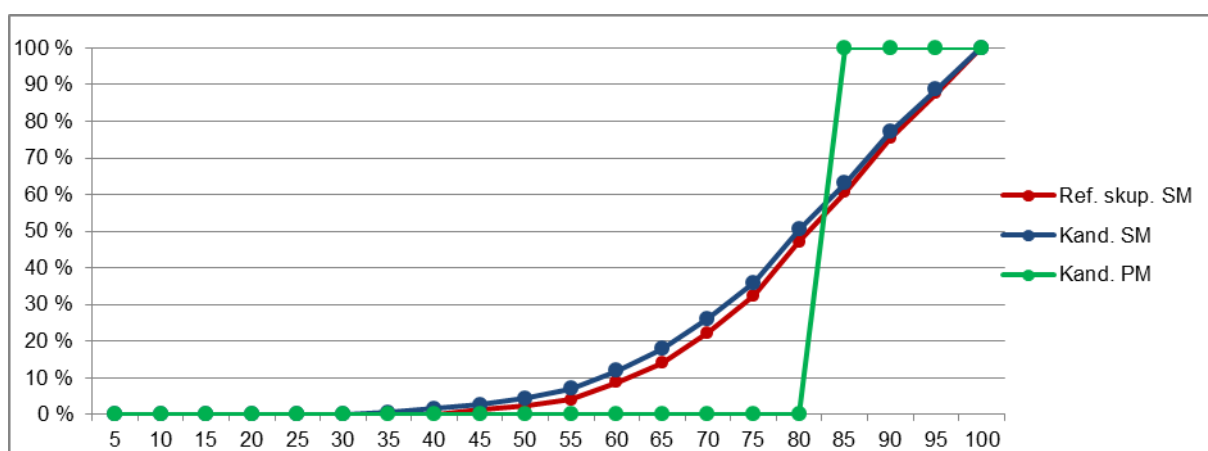
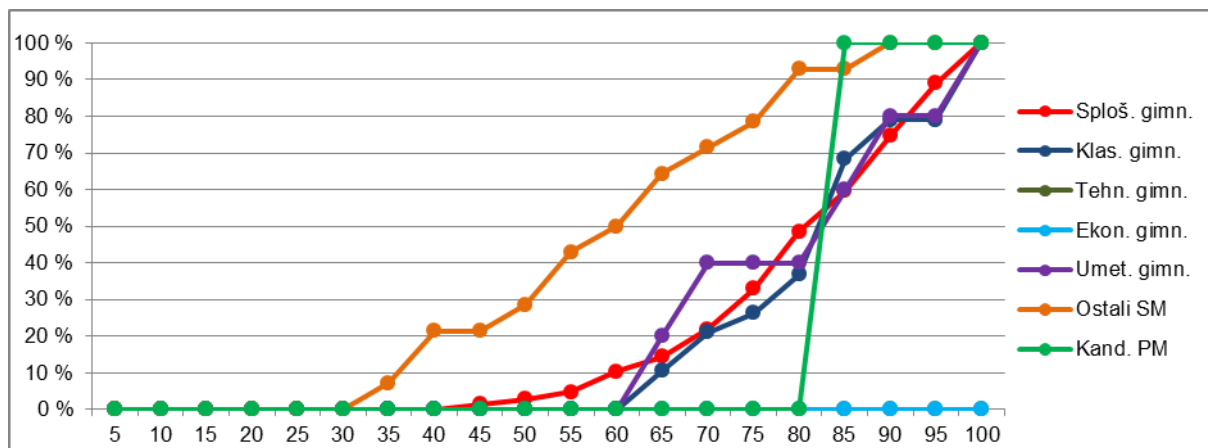
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26-30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31-35	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
36-40	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0
41-45	2	0	2	0	0	0	0	2	2	0	0
46-50	2	0	2	0	0	0	0	2	3	1	0
51-55	3	0	3	0	0	0	0	3	5	2	0
56-60	8	0	8	0	0	0	0	8	9	1	0
61-65	6	2	8	0	0	1	1	9	11	2	0
66-70	11	2	13	0	0	1	1	14	15	1	0
71-75	16	1	17	0	0	0	0	17	18	1	0
76-80	23	2	25	0	0	0	0	25	27	2	0
81-85	16	6	22	0	0	1	1	23	23	0	1
86-90	22	2	24	0	0	1	1	25	26	1	0
91-95	21	0	21	0	0	0	0	21	21	0	0
96-100	16	4	20	0	0	1	1	21	21	0	0
SKUPAJ	146	19	165	0	0	5	5	170	184	14	1

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
10	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
15	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
25	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
30	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
35	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	1 %	7 %	0 %
40	0 %	0 %	0 %	-	-	0 %	0 %	0 %	2 %	21 %	0 %
45	1 %	0 %	1 %	-	-	0 %	0 %	1 %	3 %	21 %	0 %
50	3 %	0 %	2 %	-	-	0 %	0 %	2 %	4 %	29 %	0 %
55	5 %	0 %	4 %	-	-	0 %	0 %	4 %	7 %	43 %	0 %
60	10 %	0 %	9 %	-	-	0 %	0 %	9 %	12 %	50 %	0 %
65	14 %	11 %	14 %	-	-	20 %	20 %	14 %	18 %	64 %	0 %
70	22 %	21 %	22 %	-	-	40 %	40 %	22 %	26 %	71 %	0 %
75	33 %	26 %	32 %	-	-	40 %	40 %	32 %	36 %	79 %	0 %
80	49 %	37 %	47 %	-	-	40 %	40 %	47 %	51 %	93 %	0 %
85	60 %	68 %	61 %	-	-	60 %	60 %	61 %	63 %	93 %	100 %
90	75 %	79 %	75 %	-	-	80 %	80 %	75 %	77 %	100 %	100 %
95	89 %	79 %	88 %	-	-	80 %	80 %	88 %	89 %	100 %	100 %
100	100 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center 2014

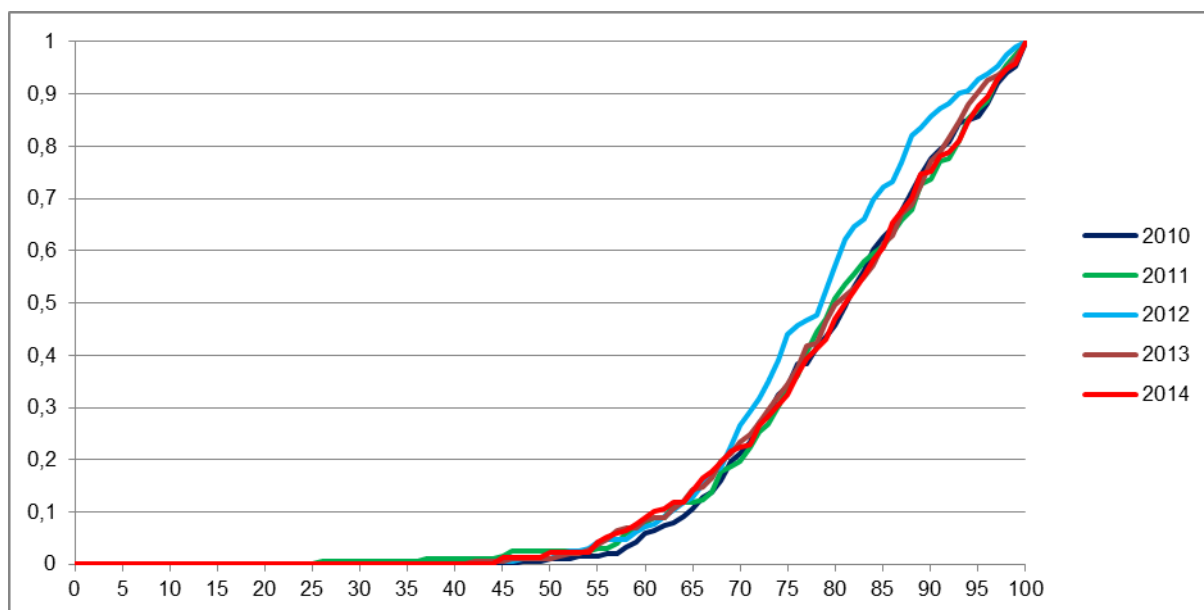
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med ocenami v letih od 2010 do 2014, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med ocenami za zadnjih pet let

Leto	Ocene			
	2	3	4	5
2010	50	63	76	88
2011	50	63	76	88
2012	50	62	74	87
2013	50	62	74	87
2014	50	62	74	87

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center 2014

2.3 Porazdelitev dosežkov po ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po ocenah pri filozofiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2014 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

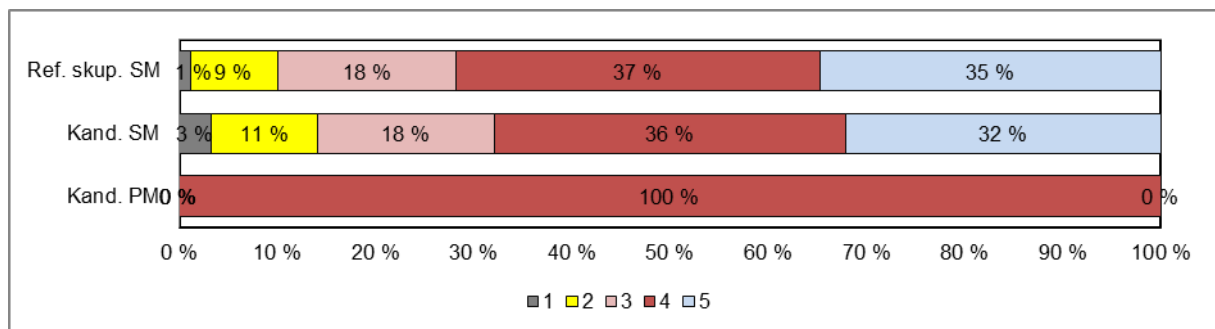
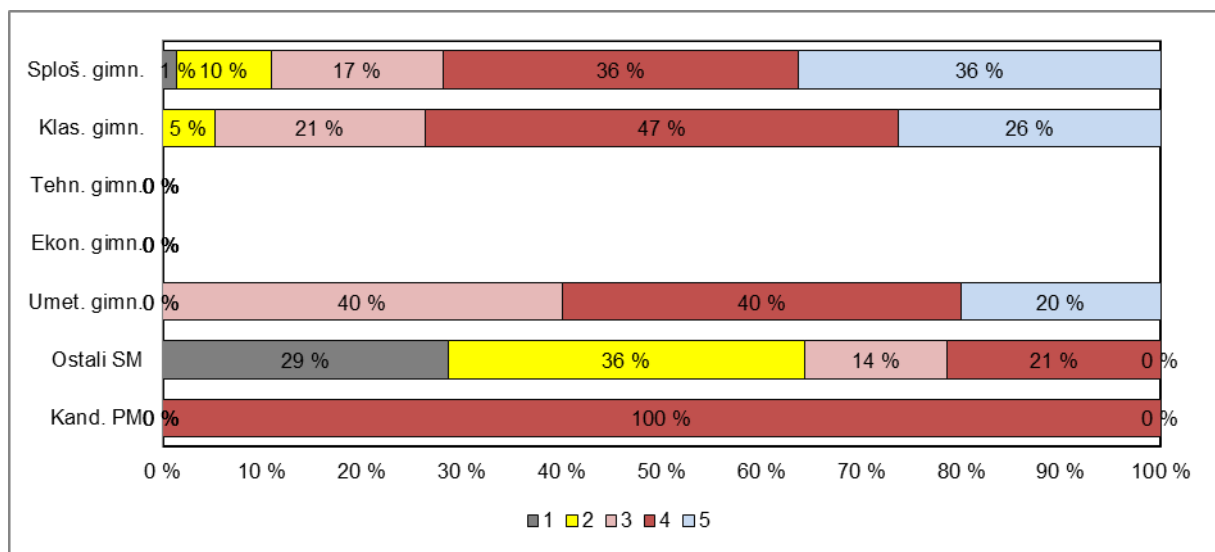
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	2	0	2	0	0	0	0	2	6	4	0
2	14	1	15	0	0	0	0	15	20	5	0
3	25	4	29	0	0	2	2	31	33	2	0
4	52	9	61	0	0	2	2	63	66	3	1
5	53	5	58	0	0	1	1	59	59	0	0
Uspešni	144	19	163	0	0	5	5	168	178	10	1
Skupaj	146	19	165	0	0	5	5	170	184	14	1

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	0 %	1 %	-	-	0 %	0 %	1 %	3 %	29 %	0 %
2	10 %	5 %	9 %	-	-	0 %	0 %	9 %	11 %	36 %	0 %
3	17 %	21 %	18 %	-	-	40 %	40 %	18 %	18 %	14 %	0 %
4	36 %	47 %	37 %	-	-	40 %	40 %	37 %	36 %	21 %	100 %
5	36 %	26 %	35 %	-	-	20 %	20 %	35 %	32 %	0 %	0 %
Uspešni	99 %	100 %	99 %	-	-	100 %	100 %	99 %	97 %	71 %	100 %
Skupaj	100 %	100 %	100 %	-	-	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Vir: Državni izpitni center 2014

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2014

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM
Število kandidatov	146	19	165	0	0	5	5	170	184	14
Povprečni splošni uspeh pri SM*	19,92	22,37	20,23	-	-	18,20	18,20	20,16	20,03	17,14
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,57	4,00	3,62	-	-	3,80	3,80	3,62	3,57	2,60
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,45	3,72	3,48	-	-	3,20	3,20	3,47	3,42	2,70
Povprečna ocena pri predmetu SM	3,96	3,95	3,96	-	-	3,80	3,80	3,95	3,83	2,29
Povprečna originalna ocena pri predmetu SM**	3,96	3,95	3,96	-	-	3,80	3,80	3,95	3,83	2,29
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	80,04	82,09	80,28	-	-	79,16	79,16	80,24	78,66	59,40
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	81	83	81	-	-	83	83	81,5	80	60,5
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	13,04	11,74	12,88	-	-	14,01	14,01	12,87	14,20	15,88
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	4,01	4,47	4,06	-	-	4,25	4,25	4,07	3,99	2,67
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	4,43	4,40	4,43	-	-	-	-	4,43	4,36	3,71
Korelacija splošnega uspeha pri SM in ocene pri predmetu SM*	0,64	-	0,62	-	-	-	-	0,62	0,62	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,67	-	0,68	-	-	-	-	0,68	0,69	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,64	-	0,66	-	-	-	-	0,66	0,67	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,51	-	0,50	-	-	-	-	0,50	0,53	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,51	-	0,50	-	-	-	-	0,50	0,53	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,54	-	0,54	-	-	-	-	0,54	0,58	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,17	-	0,22	-	-	-	-	0,22	0,32	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,38	-	0,38	-	-	-	-	0,38	0,42	-
Neuspešni s PP	1,37	0,00	1,21	-	-	0,00	0,00	1,18	3,26	28,57
Neuspešni brez PP	1,37	0,00	1,21	-	-	0,00	0,00	1,18	3,26	28,57

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

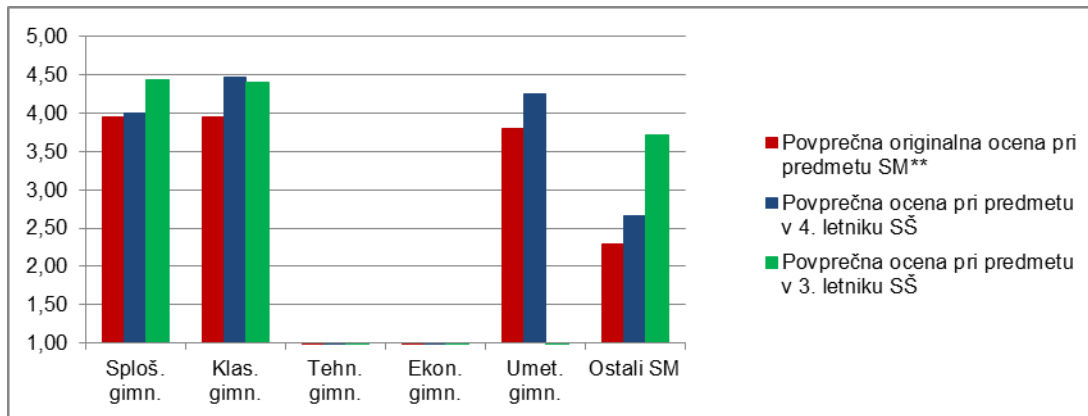
**Originalna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne), ocenjevanja na OR namesto VR ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne ocene pri izpitu SM iz filozofije in povprečnih ocen iz filozofije v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

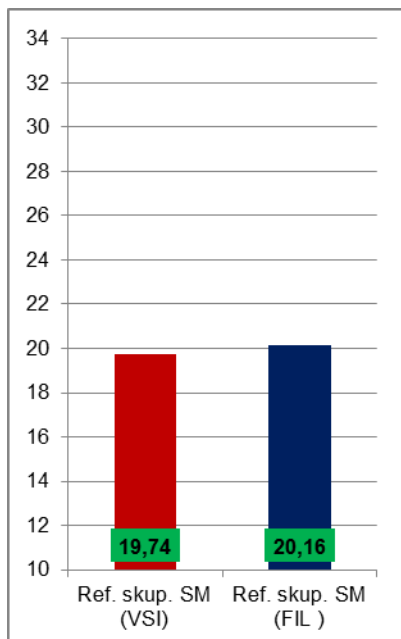
Slika 3.1: Povprečne ocene pri izpitu SM iz filozofije

Vir: Državni izpitni center 2014

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2014 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz filozofije (ref. skup. SM – FIL).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz filozofije

Vir: Državni izpitni center 2014

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2014.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

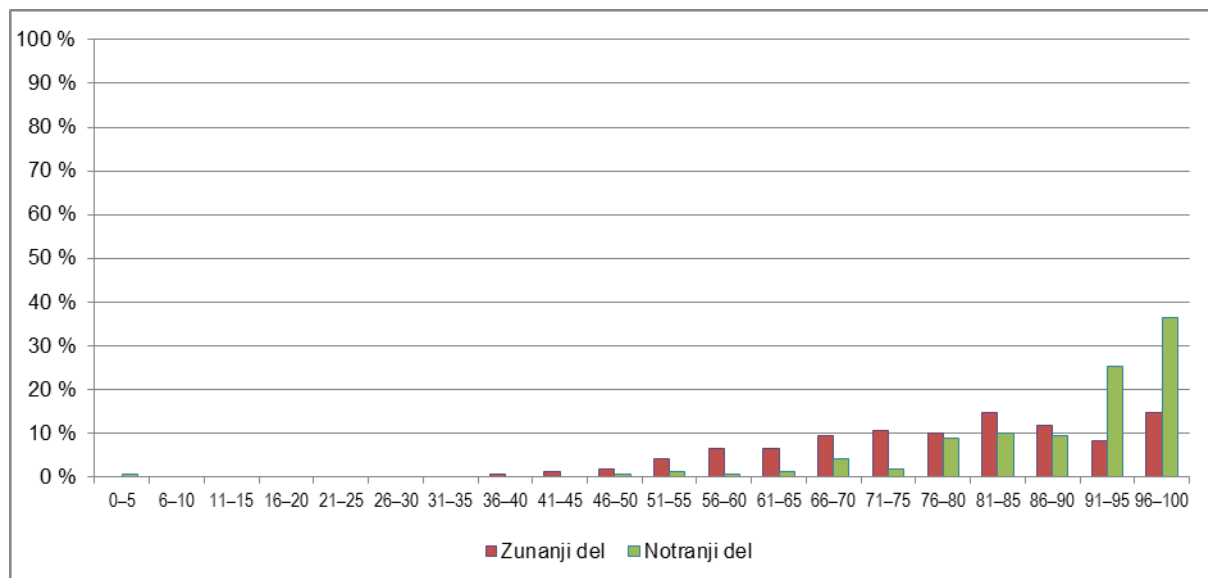
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	170	170
Povprečno število odstotnih točk	62,40	17,84
Standardni odklon odstotnih točk	11,64	2,63
Maksimalno število odstotnih točk	80,00	20,00
Povprečna težavnost	0,78	0,89

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2014.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	1 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	0 %	0 %
36–40	1 %	0 %
41–45	1 %	0 %
46–50	2 %	1 %
51–55	4 %	1 %
56–60	6 %	1 %
61–65	6 %	1 %
66–70	9 %	4 %
71–75	11 %	2 %
76–80	10 %	9 %
81–85	15 %	10 %
86–90	12 %	9 %
91–95	8 %	25 %
96–100	15 %	36 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center 2014

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri posameznih delih izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2014.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Seminarska naloga
Število kandidatov	170	170	170
Povprečno število odstotnih točk	26,83	35,57	17,84
Standardni odklon odstotnih točk	5,81	7,22	2,63
Maksimalno število odstotnih točk	35,00	45,00	20,00
Povprečna težavnost	0,77	0,79	0,89

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Prva izpitna pola

Splošno

Število kandidatov: 170, povprečno število točk: 16,82, indeks težavnosti: 077.

V primerjavi z lanskim rezultatom se vrednosti niso opazno spremenile. Kandidati so večinoma dobro opravili svojo nalogo. Na zastavljena vprašanja so odgovarjali dovolj natančno, obenem pa so upoštevali navodilo, ki pravi, da morajo predstaviti širše sobesedilo komentiranega besedila. Kandidati so umestili odlomek v sobesedilo, a različno po kakovosti, boljši eseji splošen opis povežejo s specifično problematiko, ki jo odpira dani odlomek, medtem ko slabši ostanejo na splošni ravni in ni povsem razvidno, kam se umešča obravnavani problem.

Nekoliko pomanjkljivejša je bila pojmovna analiza. Če so pri splošnejši predstavitvi dela pokazali, da besedilo poznajo, pa so vpeljane pojme dobro razložili le redki. Večina je pojme uporabljala in ostala pri implicitni razlagi njihovih pomenov.

Nekoliko šibkejša je bila tudi zgradba besedila: dober uvod in relevanten sklep sta bila nekaj, kar je večini predstavljalo težko nalogo. Včasih kandidati v želji, da bi odgovorili na vsa zastavljena vprašanja, prekinejo začrtano argumentacijo in začnejo odgovarjati na naslednje vprašanje, kar povzroči preskoke v izpeljavi.

Kar nekaj kandidatov je poskusilo z avtorjem vstopiti v dialog. Dokaj pogosta pomanjkljivost pri tem pa je ta, da z avtorjem začnejo polemizirati, še preden so sploh natančneje razložili njegova stališča, zaradi česar dialog z njim ostane brez prave utemeljitve.

Platon: *Država*

Število kandidatov: 112, povprečno število točk: 16,2; indeks težavnosti: 0,73.

Večina kandidatov ni imela težav s prepoznavanjem problematike odlomka. Prav tako ne z odgovorom na vprašanje – zakaj morajo filozofi voditi državo. Pretežni del kandidatov se je zadovoljil z opisom lastnosti filozofa in primerjavo s filodoksi. Najpogosteje vključujejo prisposodbo o ladji in zveri. Tudi z opisom strukture države ni bilo večjih težav, a večina se zadovolji samo z naštevanjem slojev v državi. Na tretje vprašanje o ukrepih za vzpostavitev države več(ina) kandidatov ni odgovorila. Večina ne razloži ontološkega ozadja, sicer govorijo o višji resnici, ki jo poznajo filozofi, vendar brez razlage. Običajna za odgovore na to vprašanje je odsotnost analize pojmov, prav tako skromen besednjak, ki morda kaže tudi na to, da so kandidati vstopali v delo brez branja dela, zgolj preko učiteljeve razlage (tipične skupine odgovorov z zelo podobnimi formulacijami, celo faktično nepravilni odgovori).

Aristotel: *Nikomahova etika*

Število kandidatov: 23; povprečno število točk: 18,04; indeks težavnosti: 0,82.

Pri danem odlomku so kandidati navadno poznali stopnjevanje smotrov, srečo kot končni smoter, vrlino, ki vodi do sreče, pravo mero in phronesis. Imeli pa so težave pri identifikaciji dveh tipov srečnosti, se pravi pri tem, da Aristotel srečo v deseti knjigi opredeli drugače kot v prvih devetih knjigah. Tokrat je bil odlomek tako izbran, da je meril na centralni problem dela, tako da je bilo težko zgrešiti s komentarjem. Je pa res, da je bilo kar nekaj komentarjev kratkih, celo prekratkih.

Descartes: *Meditacije*

Število kandidatov: 15; povprečno število točk: 19,37; indeks težavnosti: 0,88.

Nasploh so bili odgovori zelo dobri, deloma tudi zato, ker je odlomek zadeval osnovno temo dela. Kar nekaj komentarjev se je osredotočilo na avtorjeve dokaze za obstoj boga (včasih so kandidati pomešali kozmološki in ontološki dokaz in slabši niso razumeli, da dokaza boga ne utemeljuje na veri), nekaj težav je bilo tudi z razlago avtorjeve vpeljave vrojenih idej). Pojemovno analizo je pogosto zamenjal splošnejši opis.

Nietzsche: *H genealogiji morale*

Število kandidatov: 20; povprečno število točk: 17,78; indeks težavnosti: 0,81.

Kandidati so pogosto opisovali delo in navajali "splošne resnice" o avtorju, ki pa niti niso bile vselej relevantne za razumevanje danega odlomka. Kar je sicer bilo deloma razumljivo, saj se je odlomek nanašal na nadčloveka, novi smisel, ki ga avtor eksplicitno ne razlaga, zgolj nakazuje. Vendar pa je nadčlovek osrednja tema dela, zato je bila za kandidate morda manj težka kot na lanski maturi. Kot pri

vseh je bila pomanjkljiva pojmovna analiza, prav tako pa se je pojavljala nenatančna raba avtorjeve terminologije (npr. zamenjevanje pojmov "imenitni" in "nadčlovek" ipd.).

Druga pola

Število kandidatov: 170; povprečno število točk: 17,39; indeks težavnosti: 0,79.

Vprašanje stvarnosti

Od mature leta 2013 je pri tej temi spet običajno število kandidatov, od lanskih 34 je upadlo na 18. Zlasti pri 3. nalogi so bili kandidati izjemno pripravljeni, saj so dosegli 21,44 točke. Čeprav je tema abstraktnejša od drugih, zato navadno tudi težja za kandidate, je lahko tudi težja tema izziv in njena izbira pripelje do odličnega rezultata.

1. **Videz je sicer resničen, vendar stvarnost ni videz, temveč za videzom skrito bistvo.**

Število kandidatov: 5; povprečno število točk: 17,90; indeks težavnosti: 0,81.

Naslov je klasičen, kandidati pokažejo dovolj vednosti, vpeljejo Platona in Descartesa, nekateri pa tudi predsokratike, empiriste in Kanta.

2. **Svet ni absurden, a to ne pomeni, da ima človekovo življenje smisel.**

Število kandidatov: 5; povprečno število točk: 18,40; indeks težavnosti: 0,84.

Odgovori se naslanjajo na eksistencialistično filozofijo (Heidegger, Kierkegaard, Sartre) ali Nietzscheja, a vpeljana tudi kvantna fizika, determinizem. Gre za odlične naloge.

3. **Svet se zdi raznoter, vendar se za množtvom pojavov skriva ena sama substanca.**

Število kandidatov: 8; povprečno število točk: 21,44; indeks težavnosti: 0,97.

Gre za odlične in izjemne naloge z ogromno filozofskega znanja od predsokratikov do Kanta in za poglobljeno razumevanje problematike.

Vprašanje spoznanja

Na maturi leta 2013 je pri tej temi znatno upadlo število kandidatov z 28 v letu 2012 na 14, letos se je število kandidatov zmanjšalo na 7, enega vprašanja ni izbral noben kandidat. Temo navadno izbirajo kandidati, ki v prvi poli odgovarjajo na odlomek iz Descartesa.

4. **Resnično ni spoznanje, ki se sklada s svetom, resnična so samo tista prepričanja, ki so uporabna.**

Resnica je abstraktna tema, ki zajema različne odgovore na vprašanje, kaj je resnica, kandidati niso prepoznali, da gre v trditvi za opozicijo klasične in pragmatistične rešitve.

5. **Do resnice lahko pridemo le, če ne zaupamo naivno svojim čutilom in se vprašamo o pogojih možnosti našega spoznanja.**

Število kandidatov: 4; povprečno število točk: 17,88; indeks težavnosti: 0,81.

Kandidati dovolj dobro pišejo o nasprotju med racionalizmom in empirizmom, med Descartesom (Platonom) in Lockom, spregledajo pa, da je poudarek na Kantovih *pogojih možnosti našega spoznanja*.

6. Znanost ne more spoznati prave narave sveta, filozofija pa tudi ne.

Število kandidatov: 3; povprečno število točk: 14,50; indeks težavnosti: 0,66.

En odgovor dober, druga dva sta zdravorazumska brez globljega vpogleda v problematiko. .

Vprašanje morale

Največkrat izbrana tema, 83 kandidatov, kar je sorazmerno več kot na maturi 2013. Dosegali so točke od mejnih 10 do maksimalnih 22.

7. Zares obče veljavne norme lahko izpeljemo le iz uma.

Število kandidatov: 26; povprečno število točk: 18,27; indeks težavnosti: 0,83.

Pri večini ni prave analize uma, niti ni dobre razlage Kantove teze, da je um lahko praktičen. Kljub zelo dobrim esejem (filozofsko znanje sega od Kanta do utilitaristov, od relativizma do absolutizma) to verjetno priča, da je Kant težak avtor in ga usvojijo le najboljši.

8. Svobodna volja je temeljno izhodišče morale, zaradi nje smo odgovorni za svoja dejanja

Število kandidatov: 29; povprečno število točk: 16,52; indeks težavnosti: 0,75.

Najboljši eseji so povezali osnovne filozofske pojme iz naslova: svobodno voljo in svobodo, temelje morale in odgovornost. Kljub raznolikosti odgovorov je prevladovalo opiranje na Sartrov eksistencializem in enega od determinizmov. Večinoma so kandidati imeli težave z analizo vsaj enega od treh temeljnih pojmov naslovne trditve. Slabši kandidati so svobodo pojmovali zdravorazumsko in ne znotraj filozofske razprave.

9. Srečno lahko živimo samo, če živimo v skladu z vrlino in se odpovemo užitkom.

Število kandidatov: 28; povprečno število točk: 16,93; indeks težavnosti: 0,77.

Boljša skupina kandidatov se je opirala na starogrško tradicijo, tisti, ki so ji dodali moderne filozofije morale ali pa so se opirali izključno na moderne teorije, so bili slabši, srečnost privzeta kot čustvo, vrlina netematizirana. Najboljši eseji so sicer analizirali pojem sreče in srečnega življenja, nekoliko slabše pa so tudi ti eseji razložili pojem vrline in v kakšnem odnosu so vrline z užitki. Da so tudi najboljši imeli težave s srečnostjo, verjetno izvira modernega povezovanja izključno s čustvom.

Posameznik in skupnost

Število kandidatov, ki so izbrali to temo, je sorazmerno manjše kot pri maturi 2013. Teorije, ki jih vpeljujejo, poznajo, a slabše je njihovo razumevanje. Precej esejev odlikuje osebni odnos do problema.

10. Ker nismo odgovorni za dobro življenje drugega, velike razlike v bogastvu niso nepravične.

Število kandidatov: 20; povprečno število točk: 17,48; indeks težavnosti: 0,79.

Večina kandidatov je vključila v odgovor Nozicka, Marxa in Rawlsa kot možno podlago pravične družbe in ohranjanja individualnega. Kandidate odlikuje argumentativni pristop in izraziti osebni odnos do problema, ki pa ni vselej dobro utemeljen. Nekaj je bleščečih esejev, z zelo dobro razvitim osebnim odnosom.

11. Čepprav je nujno, da država svobodo omejuje, pa brez države ni ne svobode ne blaginje.

Število kandidatov: 18; povprečno število točk: 16,33; indeks težavnosti: 0,74.

Večina kandidatov je izbrala dve ali tri teorije s seznama klasikov politične filozofije: Hobbesa, Locka, Rousseauja, anarhizem (brez konkretnih imen), nekaj kandidatov dobro razume njihove teorije, večina pa jih zgolj mehanično in površno povzema. Pogosta je tudi odsotnost analize osnovnih pojmov in slaba struktura esejev.

12. Demokracija je dobra ureditev, ker temelji na enakosti in svobodi, vendar le, če je omejena; neomejena demokracija ogroža enakost in svobodo.

Število kandidatov: 13; povprečno število točk: 16,46; indeks težavnosti: 0,75.

Kandidati so imeli težave z razumevanjem trditve, zato zelo pogosto zanemarijo del trditve. Tipična je analiza demokracije na posredno in neposredno, znotraj tega so mislili omejenost in neomejenost v demokraciji ter problematiko svobode in enakosti. Vpeljejo veliko vednosti (Milla, Rousseauja, Schumpetra, Hobbesa), ki pa je le delno povezana s temo.

Filozofija religije

Kandidatov, ki so izbrali to temo, je nekoliko manj kot pri maturi 2013. Skupne značilnosti so nekoliko shematsko, šablonsko pisanje predvsem sklepov, v katerih kandidati ponovijo korake eseja, vendar je pripravljenost kandidatov zelo dobra, nekateri eseji so tudi presežki glede samostojnosti razmisleka.

13. Vera v Boga je samoprevara človeka.

Število kandidatov: 0

14. Boga ne moremo spoznati, če se opiramo samo na razum, vendar Boga ne moremo razumeti, če se ne opiramo na razum.

Število kandidatov: 9; povprečno število točk: 18,56; indeks težavnosti: 0,84.

Kandidati dobro razumejo naslovno problematiko. Razlike so predvsem v poglobljenosti razprave. Slabši eseji se sklicujejo na Kierkegaarda in Pascala, pri bolj poglobljenih zasledimo še Kuzanskega, Tomaža Akvinskega, Avguščina, Nietzscheja. Teorije znajo dobro povezati z naslovno trditvijo, prisotna je analiza razuma, Boga pa večinoma vzamejo za samoumevnega.

15. Bog svet presega, vendar to ne pomeni, da v svetu ni Boga.

Število kandidatov: 2; povprečno število točk: 18; indeks težavnosti: 0,82.

En je napisal odličen, poglobljen esej z vsemi relevantnimi pojmi in nauki, drugi pa se omeji samo na dokaze božjega obstoja.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Kakor opažamo vsako leto, je za slabše odgovore značilna jezikovna šibkost, omejen besedni zaklad, okorno izražanje. Skoraj ni več prekratkih esejev, čeprav je pri slabših kandidatih zaslediti veliko praznih formulacij zgolj za povečevanje števila besed.

Pogosta pomanjkljivost v pisanju je šibkejša zgradba esejev: uvodi in sklepi so nakazani, vsebinsko prazni, morda z napovedjo, kaj vse bodo obravnavali v jedru, kar pa pogosto umanjka. Včasih so tudi brez sklepa ali pa so sklepi dolgi in mehanični povzetki že povedanega. Zato predlagamo, da se pri pripravah nameni nekaj ur samo za vajo v pisanju uvodov in sklepov.

Še vedno je za veliko esejev tipična odsotnost analize pojmov, če pa se kandidati zavedajo nujnosti analize, se zadovoljijo zgolj s kratko opredelitvijo. Očitno je, da je to najtežji del maturitetnega preizkusa. Tudi tu je najbolje, da se ta element pisanja bolj vadi. Najprej s pomočjo klasičnih primerov, nato analizo demonstrira učitelj, sledi samostojno delo.

Filozofske teorije so pri slabših kandidatih slabo naučene in še slabše razumljene. Slabši kandidati naj bi znali točno navesti vsaj osnovne, enciklopedične opredelitve teorij in smeri (recimo: hedonizem je etična smer, ki postavlja za najvišje dobro ugodje, užitek).

Iz odgovorov je tudi razvidno, kakor da so nekateri kandidati naučeni pisati šablonsko, saj je podobne vzorce mogoče zaslediti pri skupinah kandidatov, iz česar sklepamo na naučenost vzorcev zaradi učiteljevih navodil. Nekateri slabši kandidati uporabijo šablono iz drugih predmetov, tipično zanje je, da se lastno mnenje zapiše v sklep.

Iz odgovorov je tudi razvidno, da nekateri kandidati, še zlasti jih je bilo veliko pri 9. in 12. nalogi, sicer poznajo teorije, a ne znajo izbrati pravega naslova. Zato je med pripravami na maturo treba opozoriti dijake, naj izberejo samo tiste naslove, pri katerih poznajo teorije v zvezi s pojmi iz naslovne trditve.

Pri komentarjih se še vedno vsi ne osredotočijo na odlomek, vendar pa se je stanje zaradi vpeljave vodilnih podvprašanj izboljšalo. Za nekatere komentarje je značilno obnavljanje, povzemanje, premalo pa je razlage in samostojnega razmišljanja. Manj je pavšalnih ocen o filozofiji avtorja nasploh v sklepu.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Seminar za zunanje ocenjevalce kot predpriprava na zunanje ocenjevanje je bil izveden 4. junija 2014. Udeležili so se ga vsi zunanji ocenjevalci. Služil je tudi kot usklajevanje ocenjevalcev neposredno pred ocenjevanjem. Pri moderaciji *Navodil za ocenjevanje* zaradi narave izpita, ki temelji na odprtih esejskih vprašanjih, ni bilo treba spreminjati. Ocenjevanje pri filozofiji poteka na domu. Vsak ocenjevalec dobi določeno število esejev, praviloma vse eseje, ki so jih kandidati pisali na posamezni naslov, oziroma vse komentarje, ki so jih pisali ob posameznem odlomku. Prva in druga izpitna pola se ocenita dvakrat. Pri ocenjevanju je sodelovalo 11 ocenjevalcev.

Letos je ocenjevanje potekalo po novih ocenjevalnih obrazcih. Zunanji ocenjevalci so predlagali dve izboljšavi, ki zadevata natančnejši opis elementa eseja.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Vpogled je zahtevalo 8 kandidatov, na oceno je ugovor vložil en kandidat, ugovor pa ni bil pozitivno rešen. Iz pritožbe je bilo razvidno, da ni bila vložena iz jasnih vsebinskih razlogov.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Uspeh kandidatov pri filozofiji v letu 2014 je primerljiv z uspehom v letu 2013, pa tudi drugače se skozi leta ne spreminja pomembno. Število kandidatov je primerljivo oziroma ne upada sorazmerno z zmanjšanjem skupnega števila kandidatov. Struktura izpitnih pol in merila ocenjevanja so nespremenjeni, enako velja za pragove ocen, zato razmeroma dober uspeh ne preseneča. Če se je v letu 2012 nekoliko znižal uspeh pri eseju – to je bilo morda povezano s spremenjenim vrstnim redom pisanja –, je letos ta razlika izginila. Še vedno pa ni opazen napredek pri komentarju besedila, ki naj bi ga olajšala spremenjena navodila za pisanje z vodilnimi vprašanji. Morda pa sprememb ni bilo zaradi za 25 % skrajšanega časa pisanja za komentar. Pragovi ocen pri filozofiji odsevajo vsebinsko členitev meril ocenjevanja. Za vse tri delne ocene (komentar besedila, tematski esej in seminarska naloga) veljajo podobno strukturirana merila, tako da je mogoče členitev meril uporabiti tudi pri oblikovanju pragov med ocenami. Ocene notranjega dela izpita (seminarska naloga) so boljše kakor ocene pri zunanem delu izpita. Delna razlaga za to je, da kandidati (in tudi mentorji) vložijo dodatni čas in energijo v pripravo seminarских nalog, zlasti tisti, ki si še posebno prizadevajo za dobro skupno oceno; to se kaže v številu doseženih točk. Dodati je treba, da je tudi ocena pri predmetu v 3. in v 4. letniku znatno višja od ocene pri splošni maturi, tako da je boljša ocena notranjega dela izpita pričakovana.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Preverjanje pri filozofiji temelji na eseju in na komentarju besedila: pri obeh govorimo o kompleksni strukturi, v kateri so različne taksonomske stopnje med sabo prepletene, osnovni ton pa dajeta analiza in sinteza. Ta struktura preverjanja se skozi leta ne spreminja in tudi rezultati splošne mature ne dajejo podlage za vpeljevanje sprememb. Pri izpitnih polah so bile zaradi splošnih sprememb v časih pisanja uvedene posamezne spremembe: krajši čas pisanja izpitne pole 2, zamenjani vrstni red pisanja izpitne pole 1 in izpitne pole 2, spremenjeni delež izpitne pole 1 pri skupni oceni. Komisija je zato že nekoliko spremenila PIK SM, ki po vpeljanih spremembah pri zasnovi in vrednotenju izpitne pole 1 bolj upošteva skrajšani čas pisanja komentarja besedila in spremenjena navodila za pisanje.

6.3 Druge ugotovitve

To je tretja splošna matura, ki je bila izvedena po spremembah kataloga; predlani se je zdelo, da zamenjava vrstnega reda pisanja komentarja in eseja negativno vpliva na uspeh pri eseju, lanska in letošnja splošna matura pa tega ne potrjujeta, saj ni pomembnih razlik v težavnosti med izpitno polo 1 in izpitno polo 2.